

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların “Oyun” ve “Açık Alan (Bahçe)” Etkinlikleri İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi ve Örnek Bir Bahçe Düzenleme Çalışması*

Nalan Arabacı** Şenel Çıtak***

Öz: Türkiye’de, okul öncesi eğitim kurumlarını fiziksel donanımlar açısından inceleyen çeşitli çalışmalarda temizlik, ses yalıtımı, güvenlik, bahçe ve oyun alanları düzeni, eğitsel malzemelerin uygunluğu, malzemelerin nicel yeterliliği ve kullanım şekli gibi konular önemli eksiklikler olarak gösterilmektedir. Gallahue (1982), çocuğun motor ve sosyal yeteneklerinin geliştirilmesinde düzenli ve sistemli, nitelikli bir öğretme-öğrenme ortamına ihtiyaç duyulduğunu vurgulamaktadır. Çocuklar ancak iyi düzenlenmiş bir uyarıcı ortamda ilgilerine ve ihtiyaçlarına göre çeşitli etkinliklere yönelebilir ve yaratıcılıkları desteklenebilir. Sınıf içi ya da sınıf dışındaki öğrenme merkezlerinden beklenen faydanın sağlanabilmesi, öğrenme merkezlerinin istenilen biçimde düzenlenebilmesine bağlıdır. Bu bilgiler doğrultusunda, eğitim ortamlarının tasarım boyutu göz ardı edilmemeli ve bilinçli olarak tasarlanmalıdır. Özellikle, okul bahçesinin planlanmasında, sadece açık alan ayırmakla konuya çözüm getirilemez. Açık alanlar okulun niteliği, eğitim derecesi, şekli, fonksiyonu, bulunduğu çevrenin sosyal yapısı ve rekreasyon olanakları gibi kriterler göz önünde bulundurularak planlanmalıdır (Akdoğan, 1972 ; Willams, 1983 ; Gallahue, 1989 ; Oğuzkan vd., 2000 ; Algan & Uslu, 2009 ; Özdemir & Yılmaz, 2009 ; Biehl, 2011 ; Pinar, 2012).

Yapılan araştırmalara göre; okul bahçeleri doğru bir şekilde düzenlendiğinde bahçede oyun, spor, eğitim ve sosyal-kültürel etkinliklere yönelik olanaklar oluşmakta ve böylece çocukların birçok alanda gelişimlerine katkı sağlanmaktadır. Türkiye’de, okul öncesi eğitim kurumlarında, gün boyunca yapılan etkinliklerin çoğu sınıf ortamında gerçekleştirilmektedir (Takahashi, 1999; Fjörtoft & Sageie, 2000; Menino, 2000; Fisman, 2001; Corson, 2003; Özdemir & Yılmaz, 2008; Miller vd., 2009; Sabırlı, 2012).

Bu çalışmanın amacı; üç, dört ve beş yaş gruplarındaki çocukların “oyun” ve “bahçe” ile ilgili görüşlerinin incelenmesi ve amaca uygun örnek bir okul bahçesinin oluşturulmasıdır. Çalışmanın bir diğer amacı da; eğitimin temelini oluşturan okul bahçelerinin en az okul binaları kadar önemli olduğunu vurgulamak ve çocukların fiziksel, ruhsal ve zihinsel gereksinimlerini karşılayacak mekanların yaratılması gerekliliğine dikkat çekmektir. 2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında Ordu İlinde yapılan deneysel desenli bu çalışmada amaçlı örneklem kullanılarak, yapılandırılmamış boş bir arsaya sahip özel bir anaokulunda çalışma gerçekleştirilmiştir. Anaokuluna devam eden üç yaş grubunda 13, dört yaş grubunda 13 ve beş yaş grubunda 20 çocuk olmak üzere toplam 46 çocuk araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve çocukların verdikleri cevaplar analiz edilerek değerlendirilmiştir. Üç, dört ve beş yaş gruplarındaki çocukların tamamının bahçede oyun oynamayı sevdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bahçede oyun etkinlikleri ile ilgili çocukların verdikleri cevaplar yaş gruplarına göre değişiklik göstermiştir. Çocuklardan alınan cevapların değerlendirilmesi neticesinde, amaca uygun örnek bir bahçenin oluşturulması uygulamaya konularak, açık alanların yapılandırılmasına yönelik birtakım öneriler getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi eğitim, okul öncesi eğitimde öğrenme ortamları, okul bahçeleri

Review Of Opinions Regarding The "Play" And "Open Spaces (Gardens)" For Pre-School Children And A Study On Arranging A Sample Playground

Abstract: Within the scope of studies held on the physical characteristics of pre-school institutions in Turkey, it was identified that the major inadequacies are related to cleanliness, sound isolation, security, schoolyards and playgrounds, the appropriateness of the educational materials, their use and quantitative sufficiency. Gallahue (1982) emphasizes that there is a need for a systematic, organised and a qualified teaching and learning environment for the development of a child’s motor and social abilities. Children can only relate to and head for various activities in line with their interests and needs in a well-designed environment and their creativity can be supported. Ensuring the optimum benefit from the learning centre inside or outside the classroom depends on the organisation and design of the learning centres as required. In line with this information,

*Bu çalışma, 12-14 Mayıs 2017 tarihlerindeki IX. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**İrtibat Yazan, Yrd. Doç. Dr., Ordu Üniversitesi Cumhuriyet Yerleşkesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, 52200 Altınordu-Ordu. Eposta: nalanarabaci@gmail.com

***Bil. Uzm., Ordu İl Millî Eğitim Müdürlüğü Mesleki Eğitim Merkezi, Altınordu-ORDU

the design aspect of the educational environments should not be avoided and the design should be done consciously. Especially, the planning of the schoolyard should not be limited to the assignment of an open space for this purpose. Open spaces should be planned in accordance with the characteristics of the school, its education level, its type of education, function of the school, social structure of the environment and the recreational opportunities (Akdoğan, 1972 ; Willams, 1983 ; Gallahue, 1989 ; Oğuzkan et al., 2000 ; Algan & Uslu, 2009 ; Özdemir & Yılmaz, 2009 ; Biehl, 2011 ; Pınar, 2012).

Within the scope of relevant studies conducted; it was identified that opportunities for play, sports, education and socio-cultural activities can be created when the schoolyards are designed and organised properly and this contributes to the development of children in many aspects. In Turkey, most of the daily activities conducted during the day take place in classroom environment (Takahashi, 1999 ; Fjørtoft & Sageie, 2000 ; Menino, 2000 ; Fisman, 2001 ; Corson, 2003 ; Özdemir & Yılmaz, 2008 ; Miller et al., 2009 ; Sabırlı, 2012).

The aim of this study is to investigate the views of children aged three, four and five in regards to 'play' and 'playgrounds' and to establish a sample schoolyard appropriate to the aim. Another aim of the study is to emphasize the importance of schoolyards besides the importance of school buildings and to point out the necessity of creating spaces and environments that could meet the physical, emotional and mental needs of children. Within the scope of the experimental study conducted during the education year of 2016-2017 in Ordu province, purposeful sampling has been used and the study has been conducted in a private pre-school that has a playground. The study group comprised of a total of 46 children; 13 children at the age of three, 13 children at the age of 4 and 20 children at the age of 5. Semi-structured interview forms have been used as the data collection method in this study and childrens' responses have been analysed and evaluated. The outcome indicated that all the children aged three, four and five like to play outside in the schoolyard. The responses of children regarding the activities differ in accordance to their age group. As an outcome of the evaluation of the responses taken from the children, suggestions have been brought for constructing open spaces and for establishing a sample playground in line with the aims.

Keywords: Pre-school education, learning environments in pre-school education, schoolyards

Bireylerin eğitimi ilk olarak ailede başlar, daha sonra oyun, okul çevresi ve diğer sosyal çevrenin etkisi ile gelişir. Dünyada ve Türkiye'de eğitim sistemi içindeki ilk basamağı okul öncesi eğitim oluşturmaktadır. Yapılan pek çok araştırma çocukların, çocukluk dönemi deneyimlerinin etkisini ömür boyu sürdürdüğünü; çocuklukta edinilen temel yönelimlerin daha sonraki yaşamı önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Bu doğrultuda; çocuğun gelişimini en üst düzeyde gerçekleştirmeyi hedefleyen okul öncesi eğitim programları, çocuğun yaş ve gelişim düzeyine, bulunduğu çevrenin özelliklerine, çocuğun ve toplumun ihtiyaçlarına göre farklı şekillerde hazırlanmaktadır. Okul öncesi eğitim programları arasında çeşitli farklılıklar olmakla birlikte; belli amaçları gerçekleştirebilme, çocuğun bireysel ihtiyaçlarına uygun koşullar sağlama, çocuğun ve öğretmenin birlikte dengeli olarak yönlendirdiği etkinliklere yer verme, eğlenceli ve yapılan etkinliklerden zevk alınan bir ortama sahip olma gibi ortak özellikleri barındırmaktadır. Zembat vd. tarafından, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanmakta olan programların gelişim alanları açısından incelendiği bir araştırmada; eğitim programlarında en çok bilişsel gelişime (%43.7) yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı araştırmada, sosyal gelişime %17.6, öz bakım becerilerine %10.1 ve bedensel gelişime %9.9 oranında yer verildiği tespit edilmiştir. Özer ve Özer'e (2000) göre de anaokullarında en az yer verilen ve aileler tarafından da en az önem gösterilen etkinlik, beden eğitimi ve hareket etkinlikleridir (Dewey, 1996 ; Özer&Özer, 2000 ; Akt. Yeşil, 2002 ; Arabacı, 2003 ; Akt. Dursun, 2003 ; Arabacı&Aksoy, 2005).

Eğitim ortamları ise, personel, fiziksel mekân, donanım, öğrenme araç-gereçleri, özel düzenlemeler gibi alt öğelerden oluşan dinamik bir yapıdır. Fiziksel ortamın ve koşulların uygunluğu, bu özelliklerin, programın içeriğiyle ve amaçlarıyla tutarlı olması ve öğrenmeye etki eden tüm öğelerle işbirliği sağlayacak biçimde düzenlenmesi anlamına gelmektedir. Steiner, ortamın eğitime olan etkisini şöyle açıklamaktadır: "Çocuk, ancak gelişimine uygun olarak donatılmış bir öğrenme ortamında asıl potansiyeline ulaşabilir. Bu nedenle, erken yaşlara uygun mekanların tasarlanmasında, "duyuşsal çeşitliliğe önem veren" bir tasarım anlayışının benimsenmesi gereklidir.". Dolayısıyla, eğitim amaçları doğrultusunda düzenlenmiş bir fiziki çevrede eğitim gören çocuk, bulunduğu ortamı daha iyi algılar ve güdülenme düzeyi artar. Bu anlamda çocuğun başarı düzeyini artırmak ve

yeteneklerinden azami düzeyde yararlanmak bakımından ona fiziksel ve zihinsel yeteneklerini en iyi biçimde kullanabileceği, güdüleyici eğitim ortamları oluşturmak gerekmektedir. Yapılan bazı araştırmalar, eğitim yapılan bina koşulları ile öğrenci başarısı arasında bir ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur. Çocuk-çevre ilişkileri çalışmasından ortaya çıkan sonuçlar da, mekanın eğitimde ve özellikle erken çocukluk eğitiminde önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Biçer, 1993 ; Akgül&Yıldırım, 1995 ; Aydın, 2000 ; Şener, 2001 ; Uludağ&Odacı, 2002 ; Terzioğlu, 2005 ; Steiner, 2008).

Diğer yandan, çevre bilinci daha çocukken kazandırılması gereken hem toplumsal hem de evrensel bir değerdir. Bu bilinçle yetişen bir çocuk, ileride çevresini temiz tutma ve koruma konusunda bilgili, tutarlı ve hassas olacaktır. Çevre eğitiminin, okul öncesi dönemdeki çocukların özgüvenlerini desteklediği görüşü de savunulmaktadır. O nedenle, çocuğun gelişiminin ve öğrenme kapasitesinin en hızlı olduğu okul öncesi dönemde çevre eğitimine mutlaka yer verilmelidir (Wilson, 1996 ; Tekkaya, 2001 ; Yılmaz&Bulut, 2003 ; Tuğrul, 2005 ; Güler, 2009 ; Gülay, 2011).

Büyük şehirlerin çoğunda, nüfus artışına paralel olarak artan yapı yoğunluğu ve azalan açık-yeşil alan varlığı, kırsal alanlarla olan bağın koparılması neticesinde doğadan kopuk yaşantı şehir insanını baskı altına alarak ruhsal gerginliklere neden olmaktadır. Özellikle okul çağındaki çocukların ve gençlerin, daha çok aktif etkinliklere ilgi ve ihtiyaç duydukları bilinmektedir. Bu nedenle eğitim kurumlarında öğrencilerin gereksinimlerine cevap verebilecek nitelikte bahçe alanının olması gerektiği bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Neumann (1982), okulda verilen teorik bilgilerin tek başına yeterli olmadığını, okul bahçelerinin uygulama bahçesi olarak kullanılması gerektiğini savunmuştur. Şehirlerde büyüyen öğrencilerin bitki ve hayvanları tanımakta zorluk çektiklerini belirterek, bu alanların çevre laboratuvarları gibi düzenlenmesini önermiştir. Okul bahçelerinde; çatı bahçesi, sera, meyve bahçeleri, su yüzeyleri, geniş çim ile spor alanları ve hayvan barınaklarına yer verilmesi gerekliliğini vurgulamıştır. Werner (1985) ise, çocukların doğa hakkındaki bilgilerini daha çok şehir içinde yer alan parklarda ve okul bahçelerinde öğrendiklerini belirtmiştir. Bitki ve hayvanların yararlan konusunda öğrenciyi bilinçlendirerek, etkili bir çevre koruma politikasının uygulanabilirliğini savunmuştur. Okul bahçesi içinde sebze yetiştirmek için bir alan bırakılmasını veya sera yapılmasını önermiştir (Akt. Yılmaz&Bulut, 2003).

Bütün bunlarla birlikte; okul öncesi dönemdeki öğrenme sürecinde, duyguları ifade etmenin bir yolu da, oyun ve harekettir. Bedensel hareketlenmenin öğrenmeyi tetiklediği bilinmektedir. Oyun, genel tanımı ile belli bir amaca yönelik olan veya olmayan, kurallı ya da kuralsız gerçekleştirilen, her durumda çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı, fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişimin temeli olan, gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme süreci olarak ifade edilmektedir. Oyun, çocuğun yaratıcı düşünce sürecini etkileyen ve onu yetişkinlik hayatına hazırlayan en etkin yoldur. Çocuk Oyun Hakları Malta Deklarasyonu'nda (1977), oyunun beslenme, sağlık, barınma ve eğitimin yanı sıra her çocuğun gelişim potansiyeli için yaşamsal önemi olduğu vurgulanmıştır. Çocuk oyun oynadıkça becerileri artmakta ve yetenekleri gelişmektedir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 7. maddesi'ne göre; çocuk eğitimle birlikte oyun ve eğlenme konusunda tüm olanaklarla donatılmalı, toplum ve kamu mekânları çocuğun bu haktan yararlanma olanaklarını arttırmaya yönelik çaba göstermelidir. Oyun potansiyeli üzerinde mekânın da etkisi olduğu bilinmektedir. Araştırmalar, oyun alanlarının sadece fiziksel güç için değil, aynı zamanda zihinsel, sosyal ve duygusal becerilerin gelişimi için de önemli olduğunu ortaya çıkarmıştır. Oyun mekânı farklı etkinliklerle, yaratıcı oyunlar, doğal elemanlarla oyunlar, su ve kum oyunları, sessiz oyunlar gibi farklı oyun türlerine olanak sağlamalıdır. Mekân bilincinin oluşması, algı ve motor gelişiminin uyarılması için çocuk çeşitli mekânları deneyimlemelidir. Çocuğun mekân duygusuna sahip olabilmesi için üstünde-altında, içinde-dışında, açık-kapalı, sağ-sol, yakın-uzak gibi çeşitli kavramları öğrenmesi gerekir. Biçimlerin, dokuların, renklerin, tasarımların ve seslerin tekrarı

çocukların öğrenmesini sağlamak için önemlidir. Bir oyun alanı çocuğa biçim, boyut, sayı, parçalar arası ilişki vb. kavramları geliştirmesi için yardımcı olmalıdır (Dönmez, 1992 ; Wilson, 1996 ; Aral, Gürsoy&Köksal, 2000 ; Tekkaya, 2001; Yılmaz&Bulut, 2003 ; Tuğrul, 2005 ; Güler, 2009 ; Duman, 2010 ; Gülay, 2011).

Çocuğun gelişiminde hareket ve oyunun öneminin bilinmesine rağmen, çevremize baktığımızda, çocukların doğa ile iç içe rahatça dolaşıp oynayabilecekleri, onların çeşitli ihtiyaçlarına cevap veren ve aynı zamanda eğitimlerine de hizmet eden alanların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, güvenli açık alanların (park, oyun alanı, kent ormanı, meydan vb.) olmaması nedeni ile pek çok çocuk fiili olarak zamanının çoğunu iç mekânlarda geçirmekte, toplum ve doğa ile çok sınırlı bir şekilde ilişki kurabilmektedir. Çevremizde, özellikle çocuğa hizmet eden eğitim kurumlarında, özgün mimari yapılar olmadığı gibi, bu binaları çevreleyen özgün açık alanların da yetersiz olduğu gözlenmektedir. Oysa açık havada zaman geçirmenin çocuğa olan yararları üzerine yapılan araştırmalarda, açık havanın çocukların fiziksel gelişimlerini desteklediği, hayal güçlerini kuvvetlendirdiği, dikkat sürelerini uzattığı, onları daha yaratıcı, işbirliğine daha yatkın ve stressiz yaptığı belirtilmektedir. Ayrıca bazı araştırmalar, açık havada ışığın, bağışıklık sistemi için hayati önem taşıyan ve biyolojik saati ayarlayan beyindeki epifiz bezini uyarak mutlu olmayı sağladığını göstermektedir. Açık havada ışık ve vitamin D sentezinin etkisiyle, öğrenme ve üretkenlik artmaktadır (Gönen, 1992; Wake vd., 2003 ; Başal, 2005 ; Onur, 2007 ; Erden, 2012 ; <http://www.oncecocuklar.com/cocuklarin-dogaya-ihtiyaclari-var.phtml>. Erişim tarihi: 10.03.2017).

Okul öncesi eğitimde, sözü edilen tüm bu faydalara ulaşmanın koşulu, çocuklara bu olanakları sunabilecek donanımına sahip açık ve kapalı mekânların varlığını gerektirmektedir. Türkiye’de, okul öncesi eğitim kurumlarını fiziksel donanımlar açısından inceleyen çeşitli çalışmalarda temizlik, ses yalıtımı, güvenlik, bahçe ve oyun alanları düzeni, eğitsel malzemelerin uygunluğu, malzemelerin nicel yeterliliği ve kullanım şekli gibi konular önemli eksiklikler olarak gösterilmektedir. Gallahue (1982), çocuğun motor ve sosyal yeteneklerinin geliştirilmesinde düzenli ve sistemli, nitelikli bir öğretme-öğrenme ortamına ihtiyaç duyulduğunu vurgulamaktadır. Çocuklar ancak iyi düzenlenmiş bir uyarıcı ortamda ilgilerine ve ihtiyaçlarına göre çeşitli etkinliklere yönelebilir ve yaratıcılıkları desteklenebilir. Sınıf içi ya da sınıf dışındaki öğrenme merkezlerinden beklenen faydanın sağlanabilmesi, bu alanların istenilen biçimde düzenlenebilmesine bağlıdır. Bu bilgiler doğrultusunda, eğitim ortamlarının tasarım boyutu göz ardı edilmemeli ve bilinçli olarak tasarlanmalıdır. Özellikle, okul bahçesinin planlanmasında, sadece açık alan ayırmakla konuya çözüm getirilemez. Açık alanlar okulun niteliği, eğitim derecesi, şekli, fonksiyonu, bulunduğu çevrenin sosyal yapısı gibi kriterler göz önünde bulundurularak planlanmalıdır (Akdoğan, 1972 ; Willams, 1983 ; Gallahue, 1989 ; Oğuzkan et al., 2000 ; Algan & Uslu, 2009 ; Özdemir & Yılmaz, 2009 ; Biehl, 2011 ; Pınar, 2012).

Bunun için de, öncelikle, eğitimin doğasında açık ve kapalı mekanların her ikisinin de olduğunun kabul edilmesi gerekir. Türkiye’de, okul öncesi eğitim kurumlarında, gün boyunca yapılan etkinliklerin çoğu sınıf ortamında gerçekleştirilmektedir. Sınıf dışı öğrenme ortamlarının başında yer alan okul bahçeleri ise, sıklıkla özel gün ve kutlamalar ile törenler için kullanılmaktadır. Hareket, müzik, dans, drama vb. etkinlikler için ayrılmış bir mekan çoğu zaman ortamda yoktur. Böyle durumlarda, mekan kısıtlamaları çoğu etkinliklerin öğretmenler tarafından programdan çıkarılmasına neden olmaktadır. Sınıf içinde veya bahçede yapılacak mekânsal düzenlemeler, eğitimin verimliliğinin artmasına katkı sağlayabilir. İyi düzenlenmemiş ya da niteliği bozulmuş okul bahçelerinin, okul ve bulunduğu mahalle hakkında olumsuz mesajlar verdiği, aktif ve dinamik okul bahçelerinin ise her ikisine de canlılık kattığı gözlemlenmiştir. Yapılan araştırmalara göre; okul bahçeleri doğru bir şekilde düzenlendiğinde bahçede oyun, spor, eğitim ve sosyal-kültürel etkinliklere yönelik olanaklar oluşmakta ve böylece çocukların birçok alanda gelişimlerine katkı sağlanmaktadır.

Okul bahçelerinde bulunabilecek oyun materyalleri; tahterevalli, kaydırak, salıncak, tırmanma araçları, yaylı aletler, dönme dolap, trampelen, tünel, su fıskiyesi, su masası ve su kanalları, su tulumbası, kum havuzu, sallanma çanağı, yürüme tahtası, çuvallar, hamak, araba lastikleri, eski karavan veya araba, üç tekerlekli bisiklet, içi boş karton kutular, kova, kürek, tırmık, plastik bebek ve hayvanlar, çemberler, plastik tüneller ve boş variller şeklinde sıralanabilir (Takahashi, 1999 ; Fjærtøft&Sageie, 2000 ; Menino, 2000 ; Fisman, 2001 ; Corson, 2003 ; Demiriz, Karadağ ve Ulutaş, 2003 ; Özdemir&Yılmaz, 2008 ; Miller vd., 2009 ; Sabırlı, 2012).

Sonuç olarak, çocukların sağlıklı bireyler olarak gelişiminde, fiziksel çevre koşulları çok önemli bir yer tutmaktadır. Günümüzde, eğitim ve öğretimin, hayatın tüm alanlarında kesintisiz olarak devam ettiği, öğrenme ortamlarının sadece sınıflarla sınırlı olmaması gerektiği bilinmektedir. Çocukların zihinsel, bedensel, sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sağlayan sosyal ortamlar olarak okul bahçeleri, eğitimde sürekliliğinin sağlanması ve niteliğinin artırılmasında önemli bir paya sahiptir. Bu bağlamda, okul öncesi eğitim kurumlarına ait bahçeler; çocuğun boyutlarına, keşif duygusuna, bilişsel gelişimine, yaratıcılık becerisinin gelişimine, hareket etme dürtüsüne, dikkatini yoğunlaştırmasına, kendini tanınmasına ve sosyal gelişimine uygun olarak yapılandırılmalıdır. Bu çalışmanın amacı; üç, dört ve beş yaş gruplarındaki çocukların “oyun” ve “bahçe” ile ilgili görüşlerinin incelenmesi ve bu doğrultuda amaca uygun özellikte örnek bir okul bahçesinin oluşturulmasıdır. Çalışmanın bir diğer amacı da; eğitimin temelini oluşturan okul bahçelerinin en az okul binaları kadar önemli olduğunu vurgulamak ve çocukların fiziksel, ruhsal ve zihinsel gereksinimlerini karşılayacak mekanların yaratılması gerekliliğine dikkat çekmektir.

Yöntem

2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında Ordu İlinde yapılan deneysel desenli bu çalışmada amaçlı örneklem kullanılarak, yapılandırılmamış boş bir arsaya sahip özel bir anaokulunda çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın yapılabilmesi için okul yönetiminden gerekli izinler alınmıştır. Anaokuluna devam eden üç yaş grubunda 13, dört yaş grubunda 13 ve beş yaş grubunda 20 çocuk olmak üzere toplam 46 çocuk araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve çocukların verdikleri cevaplar analiz edilerek değerlendirilmiştir. Üç, dört ve beş yaş grubundaki çocuklar ayrı ayrı günlerde sınıflarında ziyaret edilmişlerdir. Çalışmada; uygulamanın birinci aşamasında; çocuklarla tanışma oyunları oynanarak etkinliğe başlanmış, daha sonra okulda yaptıkları etkinlikler üzerine sohbet edildikten sonra “açık alan (bahçe) etkinlikleri” ile ilgili olarak hazırlanan sorular sorulmuştur. Çocuklara, “Okulda yapmaktan hoşlandığınız etkinlikler nelerdir?”, “Okul bahçesinde oyun oynuyor musunuz?”, “Bahçede oynamayı seviyor musunuz?”, “Bahçede ne tür etkinlikler yapmayı seviyorsunuz?”, “Bahçede tek başına mı yoksa arkadaşlarınızla mı oynamayı seviyorsunuz?”, “Bahçede ne tür oyuncaklarınız var?” ve “Okul dışındaki zamanlarda hangi etkinlikleri yapmaktan hoşlanıyorsunuz?” soruları yöneltilerek alınan cevaplar yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında çocuklara “açık alan (bahçe) etkinlikleri” ile ilgili iki adet video izlettirilmiştir. Videoların izlenmesinden sonra çocuklara “Videoları beğendiniz mi?”, “Videolarda en çok hoşunuza giden ne oldu ve izlediklerinizle ilgili neler düşünüyorsunuz ya da hissediyorsunuz?” şeklindeki bağlantılı sorular yöneltilerek, bu bölümde verilen cevaplar da yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Üçüncü ve son aşamada, çocuklara çeşitli boya malzemeleri ve kağıtlar, makas, artık materyaller, yapıştırıcı gibi malzemeler verilerek hayal ettikleri bahçenin resmini yapmaları istenmiştir. Bununla birlikte çalışmada eşzamanlı olarak aile katılımı etkinlikleri çerçevesinde anne-babalara, çocuğun gelişiminde hareket ve oyunun önemini vurgulayan, açık havada oynamanın yararları üzerine yapılan araştırmaların sonuçları hakkında bilgilendirici bir haber mektubu gönderilmiştir. Haber mektubunda, açık hava etkinliklerinin çocuğun çeşitli gelişim alanları

üzerindeki olumlu etkileri vurgulanarak, çocuklarını daha fazla açık hava etkinliklerine yöneltmeye davet edilmişlerdir. Ayrıca anne-babalara okul bahçesi ile ilgili yapılması planlanan çalışma duyurularak, amaca uygun bir bahçe oluşturulmasında artık materyal desteği ile katılımıda bulunabilecekleri bilgisi verilmiştir. Bu materyallerin günlük yaşam içinde kullanılan, doğal, çok fazla yapılandırılmamış materyaller olabileceği ve satın alınmaması gerektiği özellikle vurgulanmıştır. Eski valiz ve çanta, hasır sepetler, çeşitli kutular, kalıplar ve kaplar, mutfak araç-gereçleri vb. materyal örneklerinden oluşan bir liste de haber mektubu ekinde anne-babalara iletilmiştir. Çalışmada bütün aşamaların tamamlanmasından sonra, çocuklardan alınan cevapların değerlendirilmesi neticesinde, amaca uygun örnek bir bahçenin oluşturulması uygulamaya konulmuştur.

Araştırma Bulguları

Çalışmanın Birinci Aşamasına Yönelik Bulgular

Bu bölümde; çalışmanın birinci aşamasındaki üç, dört ve beş yaş gruplarındaki çocuklara “açık alan (bahçe) etkinlikleri” ile ilgili olarak sorulan sorulardan elde edilen cevaplara yönelik bulgulara yer verilmiştir. Tablo 1’de, üç, dört ve beş yaş grubundaki çocukların “Okulda yapmaktan hoşlandığınız etkinlikler nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplara yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1

Üç, Dört ve Beş Yaş Grubundaki Çocukların “Okulda yapmaktan hoşlandığımız etkinlikler nelerdir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Üç Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Oyuncaklarla oynamak	7	31,8
Boyama yapmak	4	18,2
Bisiklete binmek	1	4,5
Bakkala ve eve gitmek	1	4,5
Dans etmek	2	9
Koşmak	1	4,5
Şarkı söylemek	1	4,5
Oyun hamurundan takti yapmak	1	4,5
Yemek yemek	2	9
Kek yapmak	1	4,5
Sınıf toplamak	1	4,5
Verilen Cevap Toplamı	22	100
Dört Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Boyama/Resim yapmak	9	69,2
Oyuncaklarla oynamak	4	30,8
Verilen Cevap Toplamı	13	100
Beş Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Boyama/Resim yapmak	13	43,3
Lego, araba vb. oyuncaklarla evcilik oynamak	7	23,3
Kitap okumak/Yazı yazmak	5	16,7
Oyun hamurları ile oynamak	4	13,3
Bütün etkinlikleri seviyorum	1	3,3
Verilen Cevap Toplamı	30	100

Tablo 1 incelendiğinde; üç yaş grubundaki çocukların verdikleri cevaplara göre, %31,8’lik bir oranla çoğunluğunun okulda yapmaktan hoşlandıkları etkinliğin “oyuncaklarla oynamak” olduğu görülmektedir. Dört yaş grubundaki çocukların %69,2 si ve beş yaş grubundaki çocukların %43,3’ü

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların “Oyun” ve “Açık Alan (Bahçe)” Etkinlikleri İle İlgili
Görüşlerinin İncelenmesi ve Örnek Bir Bahçe Düzenleme Çalışması

hoşlandıkları etkinliği “boyama/resim yapmak” olarak belirtmişlerdir.

Tabloda ortaya çıkan sonuca göre; küçük yaş grubundaki çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alındığında; grup etkinlikleri ve yapılandırılmış etkinliklerden daha çok oyuncaklarla oynama/serbest/bireysel oyun etkinliklerine yöneldikleri görülmektedir. Cevapların, çocukların gelişimsel özellikleri de göz önünde bulundurulduğunda, “kek yapmak”, “dans etmek”, “bakkala ve eve gitmek” gibi “bireysel ve nesnel etkinlikler” şeklinde çeşitlendiği görülmektedir. Çocukların yaşları büyüdükçe, “boyama/resim yapma” gibi yapılandırılmış/yarı yapılandırılmış/yapılandırılmamış şekilde olabilen ve daha çok “büyük grup” şeklinde gerçekleştirilen etkinliklerden hoşlandıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç, çocukların eğitim programında ve sınıf içinde daha çok ne tür öğrenme yaşantıları ile karşı karşıya olduğunu da ortaya koymaktadır ve literatürdeki okul öncesi eğitim programlarında en çok bilişsel gelişim odaklı etkinliklere (%43.7) yer verildiği sonucu ile de tutarlılık göstermektedir.

Tablo 2’de, üç, dört ve beş yaş grubundaki çocukların “Okul bahçesinde oyun oynuyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplara yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2

Üç, Dört ve Beş Yaş Grubundaki Çocukların “Okul bahçesinde oyun oynuyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Üç Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Evet oynuyoruz	13	100
Verilen Cevap Toplamı	13	100
Dört Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Evet oynuyoruz	10	76,9
Bazen oynuyoruz	3	23,1
Verilen Cevap Toplamı	13	100
Beş Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Evet oynuyoruz	19	95
Bazen oynuyoruz	1	5
Verilen Cevap Toplamı	20	100

Tablo 2’de, araştırmaya katılan üç yaş grubundaki bütün çocukların, dört ve beş yaş gruplarındaki çocukların ise büyük çoğunluğunun (%76,9 ; %95) okul bahçesinde oyun oynadıkları görülmektedir. Araştırma yapılan okulun müstakil bir binada olması, ön ve arka bahçesinin bulunması, okul binasının karşısında oyun vb. etkinlikler için kullanılan etrafı çevrili boş bir arsaya sahip olması, çocukların içinde buldukları gelişim dönemi özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları ve en önemlisi de okul yönetiminin açık alan etkinliklerinin önemini bilinci ile eğitim etkinliklerini bu doğrultuda yapılandırmasının bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3’te, üç, dört ve beş yaş grubundaki çocukların “Bahçede oynamayı seviyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplara yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3

Üç, Dört ve Beş Yaş Grubundaki Çocukların "Bahçede oynamayı seviyor musunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Üç Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Seviyorum	13	100
Verilen Cevap Toplamı	13	100
Dört Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Seviyorum	13	100
Verilen Cevap Toplamı	13	100
Beş Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Seviyorum	20	100
Verilen Cevap Toplamı	20	100

Tablo 3 incelendiğinde, bütün yaş gruplarındaki çocukların bahçede yapılan etkinlikleri sevdikleri sonucunun ortaya çıktığı görülmektedir. Özellikle, üç yaş grubundaki çocuklardan beşi bu soruya "Tabi ki seviyorum." ve "Çok seviyorum" şeklinde cevap vermişlerdir. Ortaya çıkan bu sonuç, literatürdeki özellikle okul çağındaki çocukların ve gençlerin, daha çok aktif etkinliklere ilgi ve ihtiyaç duydukları şeklindeki bilgi ile de tutarlılık göstermektedir.

Tablo 4'te, üç, dört ve beş yaş grubundaki çocukların "Bahçede ne tür etkinlikler yapmayı seviyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevaplara yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4

Üç, Dört ve Beş Yaş Grubundaki Çocukların "Bahçede ne tür etkinlikler yapmayı seviyorsunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Üç Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Oyuncaklarla oynamak	6	46,1
Kaydırakta kaymak	4	30,7
Kağıtla çalışmak	1	7,7
Yemek yemek	1	7,7
Diğer (Cevapsız)	1	7,7
Verilen Cevap Toplamı	13	100
Dört Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Evcilik vb. oyunlar oynamak	6	35,3
Kaydırakta kaymak/Sallanmak	5	29,4
Boyama yapmak	3	17,6
Meyve yemek	2	11,8
Diğer (Cevapsız)	1	5,9
Verilen Cevap Toplamı	17	100
Beş Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Evcilik vb. oyunlar oynamak	10	47,6
Kaydırakta kaymak/Sallanmak	7	33,3
Koşmalı oyunlar	3	14,3
Çiçek dikmek, kışın kardan adam yapmak	1	4,8
Verilen Cevap Toplamı	21	100

Tablo 4 incelendiğinde, üç yaş grubundaki çocukların büyük çoğunluğunun (%46,1'i oyuncaklarla oynamak ve %30,7'si kaydırakta kaymak) yine gelişimsel özellikleri doğrultusunda cevaplar

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların “Oyun” ve “Açık Alan (Bahçe)” Etkinlikleri İle İlgili
Görüşlerinin İncelenmesi ve Örnek Bir Bahçe Düzenleme Çalışması

verdikleri görülmektedir. Çocuklar bahçede daha çok bireysel etkinliklerle ilgilidirler. Diğer yandan dört yaş ve beş yaş grubundaki çocukların verdikleri cevapların da (%35,3 ve %47,6) içinde buldukları yaşın gelişim özelliklerine uygun olarak “bireysel” etkinliklerden daha çok “grup” etkinliklerine yönelmiş olduklarını ve “oyuncaktan çok oyuna” ilgi duyduklarını göstermektedir. Her iki yaş grubunda “kaydırakta kaymak/sallanmak” etkinliği daha alt sıraya düşmüştür.

Özellikle beş yaş grubundaki çocuklardan “koşmalı oyunlar” cevabını verenlerin tamamı erkek çocuklardır. Bu sonuç, literatürdeki cinsiyete dayalı oyun davranışları ile ilgili araştırmaların sonuçları ile de tutarlılık göstermektedir.

Tablo 5’te, üç, dört ve beş yaş grubundaki çocukların “Bahçede tek başına mı yoksa arkadaşlarınızla mı oynamayı seviyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplara yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 5

Üç, Dört ve Beş Yaş Grubundaki Çocukların “Bahçede tek başına mı yoksa arkadaşlarınızla mı oynamayı seviyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Üç Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Tek başıma oynamayı seviyorum	7	53,8
Arkadaşlarımla oynamayı seviyorum	5	38,5
Diğer (Cevapsız)	1	7,7
Verilen Cevap Toplamı	13	100
Dört Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Arkadaşlarımla oynamayı seviyorum	13	100
Verilen Cevap Toplamı	13	100
Beş Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Arkadaşlarımla oynamayı seviyorum	11	55
Tek başıma oynamayı seviyorum	2	10
Her ikisini de seviyorum	7	35
Verilen Cevap Toplamı	20	100

Tablo 5 incelendiğinde ortaya çıkan sonucun, önceki tablolarda ortaya çıkan sonuçları destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Üç yaş grubundaki çocukların çoğunluğu (%53,8) bahçede tek başlarına oynamayı tercih ederken; dört ve beş yaş gruplarındaki çocukların çoğunluğu (%100 ve %55) arkadaşlarıyla oynamayı tercih etmektedirler.

Tablo 6’da, üç, dört ve beş yaş grubundaki çocukların “Bahçede ne tür oyuncaklarınız var?” sorusuna verdikleri cevaplara yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 6

Üç, Dört ve Beş Yaş Grubundaki Çocukların “Bahçede ne tür oyuncaklarınız var?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Üç Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Kaydırak/Sallıncak	4	22,2
Top	3	16,7
Oyuncak	2	11,1
Çimen	2	11,1
Kum	1	5,5
Kuş	1	5,5
Park	1	5,5

Üst bankın altı var	1	5,5
7 var, 9 var	1	5,5
Bahçede oyuncak yok sınıfta var	1	5,5
Diğer (Cevapsız)	1	5,5
Verilen Cevap Toplamı	18	100
Dört Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Kaydırak/Salıncak	10	55,6
Ahşap oyun evi	6	33,3
Diğer (Cevapsız)	2	11,1
Verilen Cevap Toplamı	18	100
Beş Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Kaydırak/Salıncak	16	57,1
Ahşap oyun evi	7	25
Park	2	7,1
Hiçbir şey yok	2	7,1
Diğer (Scooter)	1	3,6
Verilen Cevap Toplamı	28	100

Tablo 6’da; üç yaş grubundaki çocukların verdikleri cevaplar incelendiğinde, cevaplardaki çeşitlilik göze çarpmaktadır. Çocuklar oyun etkinliklerinde, daha çok çevrelerinde gördükleri nesnelere odaklanmışlar ve etkinliklerinde sıklıkla kullandıkları “kaydırak/salıncak” materyallerini (%22,2) cevap olarak vermişlerdir. Dört ve beş yaş gruplarında da en yüksek oranda verilen cevaplar da (%55,6 ve %57,1) “kaydırak/salıncak” olmuştur. Dört ve beş yaş gruplarında benzer olarak grup etkinliklerinde daha sıklıkla kullanılan “ahşap oyun evi” de cevaplar arasında ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 7’de, üç, dört ve beş yaş grubundaki çocukların “Okul dışındaki zamanlarda hangi etkinlikleri yapmaktan hoşlanıyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplara yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 7

Üç, Dört ve Beş Yaş Grubundaki Çocukların “Okul dışındaki zamanlarda hangi etkinlikleri yapmaktan hoşlanıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Üç Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Oyun oynamak	10	76,9
Kitap okumak (Keloğlan Masalları)	1	7,7
Sürpriz yapmak	1	7,7
Annemin şişini kırmak	1	7,7
Verilen Cevap Toplamı	13	100
Dört Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Boyama yapmak	7	53,8
Oyun oynamak	4	30,8
Geç kalkmak	1	7,7
Hiçbir şey	1	7,7
Verilen Cevap Toplamı	13	100
Beş Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Saklambaç/Koşma/Yakalama gibi oyunlar oynamak	12	42,9
Parka gitmek (Sallanmak/Kaymak)	5	17,8
Bisiklete binmek	5	17,8

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların “Oyun” ve “Açık Alan (Bahçe)” Etkinlikleri İle İlgili
Görüşlerinin İncelenmesi ve Örnek Bir Bahçe Düzenleme Çalışması

Boyama/Ödev yapmak	4	14,3
Bilgisayar oynamak	1	3,6
Her şey	1	3,6
Verilen Cevap Toplamı	28	100

Tablo 7’de, çocukların okul dışındaki zamanlarda yapmaktan hoşlandıkları etkinliklerin neler olduğu incelendiğinde, üç yaş grubundaki çocukların büyük çoğunluğu (%76,9) bu soruyu “oyun oynamak” olarak cevaplamışlardır. Oyun etkinliğinin türüne ilişkin olarak cevaplar değerlendirildiğinde; denizle oynamak, kumla oynamak, yapraklarla oynamak, timsahla oynamak, ablama kutu kutu pense oynamak, babamla oyuncak oynamak, bayrakla oynamak gibi cevaplar vermişlerdir. Bu cevaplarda da görüldüğü gibi, bu yaş grubundaki çocukların oyun oynamaktan kastettiklerinin sosyal oyundan daha çok “çeşitli nesnelere oyun” türündeki etkinliklerle zamanlarını geçirmekten hoşlandıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Dört ve beş yaş gruplarındaki çocukların ise “boyama yapmak” (%53,8) ve “saklambaç/koşma/yakalama gibi oyunlar oynamak” (%42,9) şeklinde, daha sıklıkla “grup” oyunları ve etkinlikleri yaptıklarını gösteren cevaplar verdikleri görülmüştür.

Tablolarda ortaya çıkan bütün sonuçların, literatürde belirtilen, çocukların yaş ve gelişim dönemleri ile tutarlı bir ilişki içinde olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışmanın İkinci Aşamasına Yönelik Bulgular

Bu bölümde; üç, dört ve beş yaş gruplarındaki çocuklara “açık alan (bahçe) etkinlikleri” ile ilgili videoların izlettirilmesinden sonra sorulan sorulara verdikleri cevaplara yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 8’de, üç, dört ve beş yaş gruplarındaki çocukların “Videoları beğendiniz mi? sorusuna verdikleri cevaplara yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 8

Üç, Dört ve Beş Yaş Grubundaki Çocukların “Videoları beğendiniz mi?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Üç Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Beğendim	9	69,2
Diğer (Cevapsız)	4	30,8
Verilen Cevap Toplamı	13	100
Dört Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Beğendim	9	69,2
Diğer (Cevapsız)	4	30,8
Verilen Cevap Toplamı	13	100
Beş Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Beğendim	20	100
Verilen Cevap Toplamı	20	100

Tablo 8’de çocukların verdikleri cevaplar incelendiğinde, bütün yaş gruplarındaki çocukların açık alanda çoğunlukla yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış oyun materyalleri ile oynayan çocukların görüldüğü videoları beğendikleri (%69,2 ; %69,2 ve %100) görülmektedir. Özellikle beş yaş grubundaki çocukların tamamının videoları beğendikleri görülmektedir. Bu da, açık alan etkinliklerinin çocuklar için ilgi çekici özellikte ve onlar için önemli bir ihtiyaç olduğu sonucunu pekiştirmektedir.

Tablo 9’da, üç, dört ve beş yaş grubundaki çocukların “Videolarda en çok hoşunuza giden ne oldu

ve izlediklerinizle ilgili neler düşünüyorsunuz ya da hissediyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 9

Üç, Dört ve Beş Yaş Grubundaki Çocukların "Videolarda en çok hoşunuza giden ne oldu ve izlediklerinizle ilgili neler düşünüyorsunuz ya da hissediyorsunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Üç Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Orada oynamak isterdim	5	50
Kaydırdıktan kaymak, tekeri döndürmek isterdim	3	30
Kırmızı Başlıklı Kızı ve Kurt'u sevdim	1	10
Atı beğendim	1	10
Verilen Cevap Toplamı	10	100
Dört Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Orada oynamak isterdim çok eğleniyorlardı, muttulardı	4	44,4
Salıncakta sallanıp, kaydırdıktan kaymak isterdim	4	44,4
Bizim parkımız daha güzel	1	11,1
Verilen Cevap Toplamı	9	100
Beş Yaş Grubundaki Çocukların Cevapları	Cevap Veren Çocuk Sayısı (n)	Yüzde (%)
Salıncakta sallanıp, kaydırdıktan kaymak isterdim	13	31,7
Su yolunda oynamak isterdim. Suyu açardım ve dolardı.	7	17,1
Orada oynamak isterdim	5	12,2
Kumla oynamak isterdim	3	7,3
Lastiğe binip dönmelerini sevdim	3	7,3
Hepsini çok sevdim	3	7,3
Kırmızı Başlıklı Kız ve Pinokyo oyuncaklarını sevdim	3	7,3
Çocukların merdivenle oynamalarını sevdim	2	4,9
Çocukların makyaj yapmalarını sevdim	1	2,4
Oranın sahibi olmayı isterdim	1	2,4
Verilen Cevap Toplamı	41	100

Tablo 9 incelendiğinde, üç ve dört yaş gruplarındaki çocukların çoğunluğunun (%50 ve %44,4) orada olup, oradaki çocuklar gibi oynamak, eğlenmek ve mutlu olmak istedikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Beş yaş grubundaki çocukların da %12,2 oranında "orada oynamak isterdim" şeklinde cevap verdiği görülmektedir. Bütün yaş gruplarında, çocukların sosyal ve duygusal olarak "eğlenmek ve mutlu olmak" eylemlerine odaklandıklarını ve ilgi gösterdiklerini söylemek mümkündür. Bununla birlikte beş yaş grubundaki çocukların, izledikleri videolarda yer alan etkinliklerdeki çeşitliliğe ve ayrıntılara daha çok dikkat ettikleri sonucuna da ulaşılmıştır.

Çalışmanın Üçüncü Aşamasına Yönelik Bulgular

Bu bölümde, çalışmanın üçüncü aşamasında çocuklara videoların izlettirilmesinden sonra yaptırılan resim etkinliğinde ortaya çıkan ürünlerin incelenmesine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Videolar izlendikten sonra, "Nasıl bir bahçeniz olmasını hayal ederdingiz? Bahçenizde neler olmasını ve neler yapmayı hayal ederdingiz?" yönergesi ile çocuklar resim etkinliğine yönlendirilmişlerdir. Resimlerini tamamladıktan sonra çocuklara "Neler yaptınız?" sorusu sorularak cevapları yazılı olarak kaydedilmiştir. Ortaya çıkan ürünlerde, çocukların genel olarak videolarda izledikleri ve beğendikleri etkinliklerle ilgili (kayma, sallanma, su ile oyun, lastik döndürme, Kırmızı Başlıklı Kız vb.) çizimler yaptıkları gözlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak; okul öncesi eğitimde açık alanların nitelikli bir şekilde planlanması ve yeterli derecede kullanılmasına yönelik olarak, konu ile ilgili durum analizi yapılması ve paydaşların beklentilerinin saptanması çok önemli ve gereklidir. Ordu İli Altınordu Merkez İlçesinde yapılan bu çalışmada; bütün yaş gruplarındaki çocukların “oyun oynama” ve “açık alan (bahçe)” etkinliklerine yoğun bir şekilde ilgi gösterdikleri görülmektedir. Çocukların oyun etkinlikleri ile ilgili algılarının, ilgi, ihtiyaç ve beklentilerinin; yaş ve gelişim düzeyleri ile ve aynı zamanda literatürle tutarlı bir ilişki içinde olduğunu söylemek mümkündür. Açık alan etkinliklerinin çocukların bütün gelişim alanlarının desteklenmesinde çok büyük bir öneme sahip olduğu ve çocukların bu etkinliklerden çok büyük bir zevk aldıkları da araştırmanın sonuçları ile ortaya konulmuştur.

Literatürle tutarlı ilişkiler içerisinde olduğu görülen bu sonuçlar doğrultusunda; çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun, onların hem gelişimsel özelliklerini destekleyecek hem de eğitsel özellikler taşıyan bir bahçe düzenlemesi yapılmıştır. Çocukların kayma, tırmanma, atlama, sıçrama, koşma, hız, denge, koordinasyon vb. motor becerilerini desteklemeye yönelik materyallerden oluşan, fen ve doğa çalışmalarını yürütebilecekleri, bilişsel, sosyal-duygusal ve özbakım becerilerini de destekleyen bahçe düzenlemesinde, ailelerden temin edilen materyallerle de ortam zenginleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, okul öncesi eğitim alanı ile ilgili tüm paydaşlara yönelik bazı öneriler getirmek mümkündür. Buna göre;

- “Eğitim ve öğrenme, sadece iç mekanlarda ve kapalı alanlarda gerçekleştirilebilecek bir etkinliktir.” algısı yerine “Doğa ile iç içe ve el ele yürütülecek” bir eğitim anlayışı, toplumdaki en yakın paydaştan en uzak paydaşa doğru farkındalık yaratacak ve bilinç oluşturacak şekilde benimsetilmeye çalışılmalıdır.
- Okul öncesi eğitim alanında çalışan araştırmacıların, açık alanlar ve bu alanlara ait çeşitli bileşenlerle ilgili daha çok araştırma yapmaları teşvik edilmelidir.
- Okul öncesi eğitim kurumlarında; çocukların ilgilerini çekecek nitelikte, yaratıcılık özelliklerini ve problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik, monotonluktan uzak, hareketliliği teşvik ettiği kadar tehlikelerden de arındırılmış özgün açık alanlar oluşturulmalıdır.
- Okul öncesi eğitimde hedeflenen düzeye ulaşabilmek için mevcut kurumların açık alanları hızlı bir şekilde iyileştirilmelidir.
- Okul öncesi eğitimde açık alanlarla ilgili doğru örnekler başta medya aracılığı olmak üzere; konferans, seminer, kongre vb. pek çok eğitsel etkinlikle hem bilimsel hem de kamusal platformlarda paylaşılmalıdır.
- Bahçelerin tasarlanmasında ve oluşturulmasında farklı disiplinlerin bakış açılarından yararlanılmalıdır. Mimarlık, peyzaj mimarlığı, çeşitli mühendislik dalları, tasarım ve sanatla ilgili bölümler, psikoloji, çocuk gelişimi ve eğitimi gibi disiplinlerin işbirliği içinde çalışması sağlanmalıdır. Disiplinler arası çalışmalarla, konunun bütün boyutları ile ele alınması ve böylece uzmanlık alanlarına göre tam ve doğru planlamaların yapılmasına fırsat verilmelidir.
- Kullanıcı gereksinimlerinin objektif bir şekilde ortaya konulabilmesi için, eğitim ortamlarından doğrudan etkilenen ve öncelikli hedef kitle olan başta çocuklar olmak üzere, öğretmenler, okul idarecileri ile velilerin görüş ve önerilerinden yararlanılmalıdır. Dolayısıyla, okul öncesi eğitim alanında tip projelerden vazgeçilmeli, bunun yerine bölgesel ve yerel özelliklere, hedef kitlenin beklentilerine uygun ve eğitsel nitelikte iç ve dış mekanlara sahip özgün tasarımlar planlanmalıdır.
- Konu ile ilgili en yetkili organlardan biri olan Milli Eğitim Bakanlığı, okul bahçelerinin yönetmeliklerdeki standartlara uygun olup olmadığı konusunda ve çocukların bu alanlardan MEB Okul Öncesi Eğitim Programında tavsiye edildiği üzere yeterli olarak yararlandırılıp

yararlandırılmadığı konusunda rehberlik ve denetimlerini sıklaştırmalıdır. Sonuç raporları, okullar ve kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

- Eğitimle ilgili yönetmelik ve programların uygulanması konusu, okul idarecileri ve öğretmenlerin birinci derecede sorumluluğunda olan bir konudur. Dolayısı ile okul idarecileri ve alan öğretmenlerine konunun önemi ve yapılabilecek çalışmalarla ilgili hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenerek, bu seminere katılımları sağlanmalıdır.
- Yerel yönetimler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları; okul bahçelerinin amaca uygun ve standartlara göre yapılandırılması konusunda işbirliği yapmaları konusunda teşvik edilmelidir. Benzer şekilde, sektörde çalışan serbest mimar ve tasarımcıların konu üzerinde araştırma ve çalışma yapmaları ile ilgili özendirici tedbirler alınarak, gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Kaynakça

- AKDOĞAN, G. (1972). Beş Büyük Şehirde Çocuk Oyun Alanlarının Yeterlikleri ve Planlama Prensipleri Üzerinde Bir Araştırma. A. Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları, Ankara.
- AKGÜL, M. K. & YILDIRIM, F. (1995). "Eğitim Araçlarının Kullanımında Ergonomik Ölçülerin Önemi", 5. *Ergonomi Kongresi*, Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları Serisi, 372, 428-437.
- ALGAN, H. & USLU, C. (2009). İlköğretim okul bahçelerinin tasarlanmasına paydaş katılımı: Adana örneği, *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2009, 22(2), 129-140.
- ARABACI, N. & AKSOY, B. A. (2005). Okul Öncesi Eğitime Katılım Programının Annelerin Bilgi Düzeylerine Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 18-26.
- ARABACI, N. (2003). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Sınıf İçi Etkinliklere Katılan ve Katılmayan Annelerin Okul Öncesi Eğitim Hakkındaki Bilgilerinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- ARAL, N., GÜRSOY, F. ve AKYOL KÖKSAL, A. (2000). Okul Öncesi Eğitimde Oyun. İstanbul: Turan Ofset.
- AYDIN, A. (2000). Sınıf Yönetimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- BAL, A. (2005). Zonguldak Kenti Yeşil Alan Sistemindeki Çocuk Oyun Alanlarının Durumunun Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Açısından İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- BARAN, M., YILMAZ, A. & YILDIRIM, M. (2007). Okul Öncesi Eğitimin Önemi ve Okul Öncesi Eğitim Yapılarındaki Kullanıcı Gereksinimleri Diyarbakır Huzurevleri Anaokulu Örneği . *Diyarbakır Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 27-44.
- BAŞAL, H. A. (2005). Okul Öncesi Eğitiminde Uygulamalı Çevre Eğitimi. Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 2, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- BIEHL, K. (2011). Okul Öncesi Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi: Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimde Kalite Standartları Durum Analizi Raporu.
- BİÇER, M. (1993). "Ankara İl Merkezindeki Ana Sınıfları İle Uygulama Anaokullarının Fiziki Özellikler Açısından Kıyaslanarak Değerlendirilmesi", *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- CORSON, C. (2003). Grounds For Learning: Hope for America's Derelict Schoolyards. Learning by Design, 12-15.
- DEMİRİZ, S., KARADAĞ, A. ve ULUTAŞ, İ. (2003). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donatım. Ankara: Anı Yayıncılık.
- DEWEY, J. (1996). *Demokrasi ve Eğitim* (Çeviren: M. Salih Oturan), İstanbul: Başarı Yayıncılık.
- DÖNMEZ, N. B. (1992). *Üniversite Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü ve Kız Meslek Lisesi Öğrencileri İçin Oyun Kitabı*, İzmir: Bayrak Matbaası.

- DUMAN, G. (2010). Türkiye ve Amerika’da Anasınıfına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının İncelenmesi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Eğitimi Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, 2010.
- DURŞUN, M. Z. (2003). Temel Becerileri İçeren Özel Beden Eğitimi Program Tasarısının Okulöncesi Altı Yaş Çocukların Motor Beceri Erişimleri Üzerine Etkisi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Teknolojisi Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara.
- ERDEN, Ş. (2012). Erken Çocukluk Dönemine Derinlemesine Bir Bakış, Özgün Yayıncılık, Ankara.
- FISMAN, L. (2001). Child’s Play: An Empirical Study of the Relationship between the Physical Form of Schoolyards and Children’s Behaviour. Yale University. Msc Thesis, USA.
- FJØRTOFT, I. & SAGEIE, J. (2000). The Natural Environment as a playground for children landscape description and analyses of a natural playscape, *Landscape and Urban Planning*, 48:83-97.
- GALLAHUE, D. (1989). Understanding Motor Development. Benchmark Press, Indiana.
- GÖNEN, M. (1992). Çocuk ve Yaratıcılık, 8. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- GÜLAY, H. (2011). Ağaç Yaş İken Eğilir: Yaşamın İlk Yıllarında Çevre Eğitimi, *TÜBAV Bilim Dergisi*, 4(3), 30-43.
- GÜLER, T. (2009). Ekoloji Temelli Bir Çevre Eğitiminin Öğretmenlerin Çevre Eğitimine Karşı Görüşlerine Etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 34(151), 30-43.
- GÜVEN, N. (1994). Okulöncesi Dönemde Beden Eğitimi Çalışmalarının Önemi, V. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Ya-Pa Yayıncılık., Ankara.
- <http://www.oncecocuklar.com/cocuklarin-dogaya-ihityaclari-var.phtml>. Erişim Tarihi: 10.03.2014.
- KARASOLAK, K. (2009). Mimari özellikleri farklı ilköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin okullarının bina ve bahçeleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 168 s.
- KUŞ, C. (2001). Ankara Kenti Yenimahalle İlçesi’nde Okul Bahçeleri Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.(Basılmamış)
- MENINO, T. M. (2000). Designing Schoolyards & Building Community. The Boston Schoolyard Initiative. USA
- MILLER, D., TICHOTA, K & WHITE, J. (2009). Young Children Learn Through Authentic Play in a Nature Explore Classroom. Lincoln, Neb. Dimensions Foundation
- MURATLI, S. (1997). Çocuk ve Spor. Bağırhan Yayınevi, Ankara.
- OĞUZKAN, Ş., DEMİRAL, Ö. & TÜR, G. (2000). Okul Öncesinde Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri, Ya-Pa Yayın Pazarlama, İstanbul.
- ONUR, B. (2007). Çocuk Tarih ve Toplum, İmge Kitabevi, Ankara.
- ÖZÇELİK, Ö. (1996). Okul Öncesi Çocukların Beslenmesi, Yaşadıkça Eğitim Dergisi.
- ÖZDEMİR, A. & YILMAZ, O. (2009). İlköğretim Okulları Bahçelerinin Çocuk Gelişimi ve Sağlıklı Yaşam Üzerine Etkilerinin İncelenmesi. Milli Eğitim Dergisi, Sayı:181, s: 121-130.
- ÖZER, D. & ÖZER, K. (2000). Çocuklarda Motor Gelişim. Kazancı Kitap Ticaret A.Ş., İstanbul.
- ÖZER, D. (2012). Motor Gelişim. *Erken Çocukluk Dönemine Derinlemesine Bir Bakış*. (Ed. Ebru AKTAN ACAR ve Gülçin KARADENİZ), Ankara: Özgün Kök Yayıncılık.
- PINAR, M. (2012). Erken Çocukluk Dönemine Derinlemesine Bir Bakış, Özgün Yayıncılık, Ankara.
- SABIRLI, I. (2012). Müzik ve Hareket Etkinliklerinde Okul Öncesi Öğretmenlerinin Rolü. *Erken Çocukluk Dönemine Derinlemesine Bir Bakış*. (Ed. Ebru AKTAN ACAR ve Gülçin KARADENİZ), Ankara: Özgün Kök Yayıncılık.
- SEVİMAY, D. (1986). Okulöncesi Çağı Çocukların Motor Performanslarının İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara.

- SİVRİKAYA TOKGÖZ, N. (2009). Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Hareket Eğitimi Programı, Kriter Yayınevi, İstanbul.
- STEINER, R. (2008). The Education of the Child. US: Rudolf Steiner Press.
- ŞENER, A. (2001). "Okul Öncesi Çocuk Eğitim Merkezleri İçin Değişebilir/Dönüşebilir/ Esnek Bir Fiziksel Çevre Modeli", *Doktora Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- TAKAHASHI, N. (1999). Developing School Grounds As Learning Places. University of Virginia.
- TEKKAYA, E. (2001). Tasarlanmış Çocuk Hakları: Ankara Çocuk Oyun Alanları, Milli Eğitim Dergisi, 151. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/151/tekkaya.htm. (01.03.2014 tarihinde alınmıştır.)
- TERZİOĞLU, E. (2005). "İlköğretim Okulu Binalarının Fiziksel Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi", *Doktora Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- THEEMES, T. (1999). Let's Go Outside: Designing The Early Childhood Playground, High/Scope Press, Ypsilanti.
- TUĞRUL, B. (1997). Oyun ile Eğitim. I. Ulusal Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi. ISBN No:92-806-33449.
- TUĞRUL, B. (2005). Çocuk Gelişiminde Anaokulu Eğitiminin Önemi, *Bilim ve Aklın Aydınlanmasında Eğitim Dergisi*, 62.
- ULUDAĞ, Z. & ODACI, H. (2002). Eğitim Öğretim Faaliyetlerinde Fiziksel Mekan, *Milli Eğitim Dergisi*, s.153-154.
- ÜNAL, M. (2009). Çocuk Gelişiminde Oyun Alanlarının Yeri ve Önemi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 95-109.
- WAKE, M., HESKETH, K. & WATERS, E. (2003). Television, Computer Use and Body Mass Index in Australian Primary School Children, *Journal of Pediatrics and Child Health*, 39, 130-134.
- WEİKART, P. S. (2000). Round the Circle: Key Experiences in Movement for Young Children, High/Scope Press, Ypsilanti.
- WILLIAMS, H. (1983). Perceptual and Motor Development, Prentice-Hall, Inc.: New Jersey.
- WILSON, R. A. (1996). Starting Early: Environmental Education During The Early Childhood Years. Eric Digest (Eric No: ED 402147)
- YEŞİL, R. (2004). İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitiminde Yöntem", *G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 35-41.
- YILMAZ, S. & BULUT, Z. (2003). Kentsel Mekânlarda Çocuk Oyun Alanlarının Yeri ve Önemi: Erzurum Örneği, *Milli Eğitim Dergisi*, 158.